

תוכן עניינים

1	חלק א': כללי
1	שער א': שיבוב או שיפוי - מהות והגדרות
1	פרק א': מבוא
1	1. ההגדרה
1	2. תחלוף מכוח הדין להבדיל מתחלוף הסכמי
1	3. זכות תחלוף או זכות עצמאית
2	4. הסדר תחלוף חלקי
2	5. תביעות רכוש
2	6. סיכום
5	פרק ב': על זכות החזרה וזכות ההשבה
7	פרק ג': אירועי שיבוב - מבט לדיון
9	שער ב': תכליתם התרופתית של דיני הנזיקין
9	פרק א': תכליתם של דיני הנזיקין
11	פרק ב': תכלית תרופתית - אבחנה בין דיני הנזיקין לדין הפלילי
13	שער ג': עיקרון השבת המצב לקדמותו
13	פרק א': מבוא
15	פרק ב': עיקרון "השבת המצב לקדמותו" ותקנת הציבור
17	שער ד': גרם נזק באשם (סעיף 64 לפקודת הנזיקין) והקשר הסיבתי
17	פרק א': כללי
19	פרק ב': תחולתו של סעיף 64 לפקודת הנזיקין
21	פרק ג': כללי הסיבתיות
23	פרק ד': אשם - אחריות המזיק כלפי הניזוק, הבאה לידי ביטוי במעשהו או מחדלו של אדם
23	1. כללי
23	2. קשר סיבתי בין מעשהו של המזיק לקרות הנזק - "ורואים אדם כמי שגרם לנזק באשמו, אם היה האשם הסיבה או אחת הסיבות לנזק"
25	פרק ה': דרכי איתור וקביעת הקשר הסיבתי
25	1. התנהגות התובע
25	2. הפעלת עיקרון ה"גולגולת הדקה"
25	3. פסיקה לפי הסתברות
26	4. "סיבתיות עמומה" - הכל או לא כלום או גישת הערכה הסתברותית?
27	5. הקשר הסיבתי וטענת ההתיישנות

29	פרק ו': הקשר הסיבתי - שתי רמות הבדיקה
29	1. קשר סיבתי-עובדתי
29	2. הקשר הסיבתי-המשפטי
31	פרק ז': המבחנים החלופיים לקביעת הסיבה המכרעת
31	1. מבחן הצפיות
31	2. מבחן הסיכון
31	3. מבחן השכל הישר
32	4. מבחן של אומדן שיפוטי
33	פרק ח': הגורמים המנתקים את הקשר הסיבתי
33	1. כללי
33	2. החריגים לאשם המופיעים בסעיף 64 לפקודה
33	3. כוח עליון - סעיף 64(1) לפקודה
33	4. גורם מתערב זר - סעיף 64(2) לפקודה
33	4.1 כללי
35	4.2 גורם זר מתערב - הסיבה המכרעת לנזק
35	4.3 גורם זר מתערב במקרה של התאבדות הניזוק
	שער ה': התנהגות התובע - אשם תורם וחובת הקטנת הנזק
37	פרק א': כללי
39	פרק ב': התנהגות הנתבע
39	1. כללי
39	2. חובת זהירות פיזית וחובת זהירות נורמטיבית
	פרק ג': התנהגות התובע - מהי התנהגות התורמת לקרות הנזק - סעיף 65 לפקודה
43	1. כללי
44	2. החלת סעיף 65 לפקודה על תביעות בגין הוצאת לשון הרע
45	3. החלת סעיף 65 לפקודה לעניין אחריות בגרימת נזקי גוף
47	פרק ד': התנהגות הנתבע - סעיף 66 לפקודה
49	פרק ה': אשם של פלוני - סעיף 67 לפקודה
51	פרק ו': אשם תורם - סעיפים 68-70 לפקודה
51	1. הדין
51	2. מהו "אשם תורם"?
52	3. אשם תורם אינו יוצר עילת תביעה כשלעצמו
52	4. המדד לאשם התורם
53	5. מבחנים לבדיקת אשם תורם
55	פרק ז': חובת הקטנת הנזק
55	1. כללי
57	2. נטל ההוכחה
61	פרק ח': ריחוק הנזק ועיקרון הגולגולת הדקה - סעיף 76 לפקודה

61	1. כללי
62	2. קשר סיבתי
63	פרק ט': חלוקת האחריות בין מספר מזיקים - סעיף 11 לפקודת הנזיקין
69	פרק י': סוגי הנטלים והחזקות
69	1. הנטלים
70	2. אימתי נטל השכנוע על הנתבע?
70	3. "חובת הראיה"
70	4. מידת ההוכחה
71	פרק י"א: החזקות
71	1. החזקות כאמצעי הוכחה
71	2. "חזקה שבהנחה"
71	3. חזקה שב"עובדת יסוד"
72	4. "חזקה שבעובדה"
72	5. חזקה שבחוק
72	5.1 כללי
73	5.2 חזקה שבחוק - הניתנת לסתירה
73	6. חזקה שבחוק - "חזקה חלוטה"
38	פרק י"ב: חובת הראיה ברשלנות לגבי דברים מסוכנים - סעיף 38 לפקודת הנזיקין
75	1. הדין
75	2. כללי
76	3. המשך חלוקתה של "הלכת פישמן" והצעת הקודקס האזרחי
81	פרק י"ג: חובת הראיה ברשלנות לגבי אש - סעיף 39 לפקודת הנזיקין
81	1. הדין
81	2. כללי
85	פרק י"ד: חובת הראיה ברשלנות לגבי חיה - סעיף 40 לפקודת הנזיקין
41	פרק ט"ו: חובת הראיה ברשלנות כשהדבר מעיד על עצמו - סעיף 41 לפקודת הנזיקין
87	1. הדין
87	2. כללי
88	3. תנאי סעיף 41 לפקודת הנזיקין - ניתוח ומשמעות
88	3.1 כללי
89	3.2 התנאי הראשון
89	3.3 התנאי השני
89	3.4 התנאי השלישי
91	שער ו': יסודות עוללת הרשלנות

91	פרק א': מבוא.....
93	פרק ב': חובת הזהירות - תנאי ראשון
93	1. כללי
93	2. חובת זהירות מושגית
94	3. חובת זהירות קונקרטיית
97	פרק ג': הפרת חובת הזהירות - תנאי שני
97	1. כללי
97	2. היפר חובה חקוקה
97	3. דרישת הצפיות
99	פרק ד': קיומו של קשר סיבתי - תנאי שלישי
99	1. כללי
99	2. קשר סיבתי-עובדתי
99	3. קשר סיבתי-משפטי
99	3.1 כללי
100	3.2 מבחן הצפיות
100	3.3 מבחן הסיכון
100	3.4 מבחן השכל הישר
100	4. סיבתיות עמומה
101	5. עיקרון ה"גולגולת הדקה"
102	6. גורם זר מתערב
103	פרק ה': הוכחת הנזק - תנאי רביעי
103	1. כללי
103	2. היפר חובה חקוקה
104	3. דרישת הצפיות
105	שער ז': הנטלים בדיני הביטוח
	פרק א': על נטל ההוכחה בתביעות ביטוח ואבחנה בין סוגי הפוליסות.....
105	פרק ב': נטל ההוכחה רובץ על המבטחת בטענה על-פי סעיף 26 לחוק
111	פרק ג': המצאת הפוליסה ונטל ההוכחה
113	פרק ד': נטל ההוכחה מוטל על המבטח.....
115	פרק ה': פניה של חובת הגילוי ונטל ההוכחה
117	פרק ו': ביטול פוליסה בהתקיים שלושה תנאים קומולטיביים
119	פרק ז': נטל ההוכחה למשלוח וקבלת ההתראה על כתפי המבטחת.....
121	פרק ח': נטל ההוכחה למועד קרות האירוע הביטוחי
123	פרק ט': נטל ההוכחה רובץ על המבטח - סעיף 24(א) לחוק
125	פרק י': נטל ההוכחה של יסודות סעיף 25 לחוק רובץ על המבטחת.....

127	פרק י"א: נטל ההוכחה בתביעות אש
	חלק ב': שיבוב ("סברוגציה" או "תחלוף") - שיפוי - משולש היחסים המזיק, הניזוק ואחרים ו"זכות החזרה" של צדדים שונים
129	שער א': כללי
129	פרק א': כללי
131	פרק ב': מבוא
133	שער ב': פקודת הנזיקין
77-76	פרק א': פיצויים - אין נפרעים אלא פעם אחת בלבד - סעיפים 76-77
133	לפקודת הנזיקין
135	פרק ב': המושג פיזור הנזק
	פרק ג': פיצויים וגמלאות מביטוח לאומי - סעיף 82 לפקודת הנזיקין
137	שער ג': החוק לתיקון דיני הנזיקין (הטבת נזקי גוף), התשכ"ד-
139	1964
139	פרק א': הדין
141	פרק ב': כללי
	פרק ג': תאגידים הפועלים בספירה המסחרית עשויים להיות מטיבים הזכאים לתשלום בגין הטבת נזקי גוף, למעט חברות ביטוח הפועלות מכוח חוזה ביטוח עם הניזוק או המוטב
145	פרק ד': סבירות - הגדרה - הפעלת שיקול-הדעת בהטבת המבטח
147	פרק ה': סיווג תביעת מיטיב לעניין מועד ההתיישנות - תביעה סוברוגטיבית
155	שער ד': זכות השיבוב וחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975
159	פרק א': כללי
	פרק ב': פסיקת הפיצוי על-פי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים מול פקודת הנזיקין
163	פרק ג': עיקרון ייחוד העילה
165	פרק ד': זכות חזרה המושתתת על חבות חוזית
175	פרק ה': זכות החזרה על-פי סעיף 9 לחוק
179	שער ה': זכות החזרה של קרנית
183	פרק א': מבוא
185	פרק ב': מהות הזכות לחזרה של קרנית
189	פרק ג': זהות הפוגע - שקידה סבירה על איתורו
191	פרק ד': נטל הוכחה מוטל על התובע

193.....	פרק ה': הגבלת הזכאות לפיצויים
193.....	1. הדין
193.....	2. כללי
194.....	3. "גרם במתכוון" - סעיף 7(1) לחוק הפיצויים
195.....	4. סעיף 7(3) לחוק הפיצויים
196.....	5. סעיף 7(5) לחוק הפיצויים
198.....	6. היעדר ביטוח - סעיף 7(6) לחוק הפיצויים
198.....	7. נהג בהיתר - סעיף 7א לחוק הפיצויים
201.....	פרק ו': גמול והחזר הוצאות - סעיף 13א לחוק
203.....	שער ו': זכות החזרה של מבטח על-פי פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970
203.....	פרק א': כללי
205.....	פרק ב': דוגמאות ותקדימים
209.....	שער ז': גמלאות המדינה - זכות ההשבה של המדינה
209.....	פרק א': הדין
209.....	1. סעיף 60 לחוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), התש"ל-1970
210.....	2. סעיף 64 לחוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) (נוסח משולב), התשמ"ה-1985
213.....	פרק ב': זכותה של המדינה על-פי סעיף 60 לחוק הגמלאות והתיישנות
215.....	פרק ג': השוואת מעמדו של שוטר למעמדו של חייל
217.....	פרק ד': מה בין סעיף 60 לחוק הגמלאות לסעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי
219.....	שער ח': זכות השיבוב - חוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981
219.....	פרק א': בירור חבותו של המבטח - סעיף 23 לחוק חוזה ביטוח
223.....	פרק ב': מהות הביטוח - ביטוח תאונה, ביטוח מחלה וביטוח נכות - סעיף 53 לחוק
223.....	1. כללי
223.....	2. המועד הקובע לעניין התיישנות
224.....	3. סוג הפוליסה ומהותה
224.....	4. ביטוח מיוחד
224.....	5. על שימוש בברירת ביטול החוזה חל עקרון הסופיות, ומכאן, שנפגע אשר בחר לבטל חוזה והיה רשאי לעשות כן והודיע על כך לצד האחר, לא יוכל לחזור בו במטרה להחיות את החוזה
227.....	פרק ג': תחולת הוראות - סעיף 54 לחוק
229.....	פרק ד': מהות הביטוח - ביטוח נכסים - סעיף 55 לחוק

229.....	1. כללי
230.....	2. תשלום לצד שלישי
230.....	3. שיטת הכינון
230.....	4. האינטרס הביטוחי
232.....	5. היעדר בעלות על רכב אינו נימוק לדחיית תביעה
235.....	פרק ה': היקף החבות - סעיף 56 לחוק
235.....	1. כללי
236.....	2. סכום הביטוח
236.....	3. ההבחנה בין סוגי הפוליסות
237.....	4. אובדן מוחלט וירידת ערך
239.....	5. תוספות לרכב האם נכללות בגדר "כלי רכב מבוטח"
239.....	6. אין חובה על המבוטח להיטיב את הנזק על חשבונו
239.....	7. מחיר הרכישה איננו רלוונטי לעניין פיצוי המבוטח במקרה גניבה
241.....	פרק ו': הרחבת החבות - ביטוח נכס - סעיף 57 לחוק
243.....	פרק ז': ביטוח יתר - סעיף 58 לחוק
245.....	פרק ח': ביטוח כפל - סעיף 59 לחוק
245.....	1. כללי
248.....	2. סעיף 59(א) לחוק
248.....	3. סעיף 59(ב) לחוק
248.....	4. סעיף 59(ג) לחוק
248.....	5. סעיף 59(ד) לחוק
249.....	6. סעיף 59 לחוק למול סעיף 62 לחוק
252.....	7. כאשר נכס אחד מבוטח אצל יותר ממבטח אחד, בגין אותו סיכון, כל המבטחים נושאים בחבות משותפת לתשלום תגמולי הביטוח, מעין ריבוי חייבים - הערעור נדחה
253.....	8. "ביטוח כפל"
253.....	9. זכות התחלוף של המבטח כלפי הצד השלישי - הערעור נדחה
255.....	10. התקיימות תנאים לכפל ביטוח
256.....	11. בענייננו סיבת השריפה לא היתה ידועה, אך מומחה השריפות מר היינה בדק היטב את השאלה מי אחראי לנזק וקבע כי אין לדעת מה מקור הנזק. איילון מצידה לא סתרה את ממצאי המומחה ולא הציגה ראיה אחרת
259.....	פרק ט': ביטוח חסר - סעיף 60 לחוק
259.....	1. כללי
259.....	2. קביעת שעת כריתת הביטוח לבחינת שווי הנכס אינה בבחינת תנאי מקפח
260.....	3. הערכה סתמית של שמאי
260.....	4. אובדן מוחלט - אי-תחולת סעיף 60 לחוק

260.....	5. העמדת שוויו האמיתי של הנכס מול שוויה של הפוליסה
261.....	6. תגמולי ביטוח דירה ותכולתה - פריצה
261.....	7. טענה בדבר העלמת עובדות מהותיות - "ביטוח חסר" ("עיקרון המיצועי") - הערעור נדחה ברובו, הערעור שכנגד נדחה
263.....	פרק י': הקטנת הנזק - סעיף 61 לחוק
263.....	1. הדין
263.....	2. חובת הקטנת הנזק - עקרון היסוד
263.....	3. סעיף 61 לחוק - חובת הקטנת הנזק והפחתת תגמולי הביטוח
264.....	4. חובת הקטנת הנזק מעת קרות האירוע ואילך
269.....	5. מניעות המבטחת להעלות טענה שענייניה הקטנת הנזק
272.....	6. חברת הביטוח הפרה את חוזה הביטוח, שכן היא השהתה את התשלומים עבור הנזקים בנכס, מה שהוביל לסגירתו - "מנגנון הכינון" - הערעור נדחה
273.....	7. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של טענת אשם תורם
274.....	8. חובתו של הניזוק להקטין את נזקו - בפרישתו מהעבודה לא פעל המערער להקטנת נזקו, ועל כל נזקיו כתוצאה מכך - אין המזיק חייב לפצותו
275.....	פרק י"א: תחלוף - סעיף 62 לחוק
275.....	1. כללי
275.....	1.1 הדין
275.....	1.2 הגדרת "זכות התחלוף" ומהותה
276.....	1.3 תחולת זכות התחלוף על-פי החוק
276.....	1.4 יסודות זכות התחלוף
276.....	1.5 הטעמים המצדיקים קיומה של זכותה שיבוב
276.....	1.6 זכות השיבוב איננה זכות עצמאית
277.....	1.7 סיכום
279.....	2. זכות ההשתתפות - סעיף 59 לחוק - מול זכות התחלוף
281.....	3. התנאים לתביעת חברת הביטוח מכוח הסעיף
282.....	4. הסכם בין המבוטח והמזיק וזכות התחלוף
283.....	5. למבוטח אפשרות לתבוע בעצמו ולהעביר את הכספים לחברת הביטוח
283.....	6. סייגים ביסוד סעיף 62(ד) לחוק - האם רשימה סגורה
286.....	7. שלושה תנאים מצטברים, מעמידים את זכות התחלוף המאפשרת למבטח לבוא בנעלי מבוטחו - הערעור נדחה
287.....	8. הפיצויים בהם חוייבו המערערים שולמו לחברת האוטובוסים ולא לחברת הביטוח - הערעור התקבל בחלקו

9. מי ששילם פיצוי לנפגע על-סמך תעודת ביטוח שהוצאה לכלי שאינו "רכב מנועי", יוכל לנהל תביעת שיפוי בעילה חוזית של המבוטח - הערעור התקבל.....	288
10. הגרסה המועדפת מבססת אחריות בלעדית בנזיקין של הנתבעים לקרות התאונה.....	289
11. בהיעדר העברת זכות התביעה הנזיקית של המבוטח למבטח, עשוי המבוטח לקבל הן את תגמולי הביטוח מהמבטח, והן פיצויים בגין הנזק מהמזיק.....	291
12. תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה. על-פי סעיף 62 לחוק חוזה ביטוח, זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	293
13. תביעת שיבוב עקב רשלנות מטעם הנתבעת - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה.....	294
14. זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעת בשל נזקי רכוש שנגרמו לה עקב הצפת מים.....	295
15. האם זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה, אף במקרה שמבוטח התובעת חתם על כתב ויתור כלפי מבוטח הנתבעת.....	295
16. תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה. על-פי סעיף 62 לחוק חוזה ביטוח, זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק.....	296
17. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכב כתוצאה מתאונת דרכים.....	301
18. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של נזק לרכב כתוצאה מתאונת דרכים במקרה שבו נחתם הסכם בו נקבע שהתובעת מוותרת על זכות התביעה כנגד הנתבעת ו/או עובדיה.....	302
19. זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים בשל נזקים, לכאורה, שנגרמו לה, אף במקרה שהמבוטחת חתמה על הסכם ויתור עם הנתבע.....	303
20. האם ישנה חבות של המבטחת במסגרת הפוליסה במקרה של התערבות גורם זר.....	303
21. זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח מהמבטחת במקרה של הודעה לצד ג'.....	304
22. תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים במקרה של מחיקת התביעה העיקרית.....	304

23. תביעת שיבוב - זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעים במקרה בו מתפשר המבוטח עם המזיק	305
24. זכאותו של מבוטח לתשלום פרמיות חסכון בפוליסה לאבדן כושר עבודה.....	305
25. תביעת שיבוב - זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק	306
26. תביעות תחלוף (סוברוגציה) של חברות ביטוח כנגד רשויות וגופים, שלטענת חברות הביטוח, התרשלותם גרמה לנזקי ההצפות.....	306
27. קופת החולים ביקשה להיפרע ממזיק בגין השירותים הרפואיים שסיפקה לניזוק, בטרם נכנס לתוקף סעיף 22 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי - הערעור נדחה	307
28. מבטח הנכנס בנעלי המבוטח מכוח תחלוף, אינו הופך לצד שלישי כלפי המוביל הימי לעניין התיישנות - הערעור התקבל.....	309
29. תביעת שיבוב בגין נזקי רכב - רכוש בתאונת דרכים - התביעה נדחתה.....	310
30. תביעת שיבוב - האם זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק גם במקרה של תניית הפטר	311
31. תביעת שיבוב - זכאי מבטח ששילם תגמולי ביטוח למבוטח, להיכנס בנעלי המבוטח ולתבוע שיפוי מהמזיק	311
32. תביעת שיבוב - האם המבטחת מושתקת מלהעלות טענת היעדר כיסוי ביטוחי לאחר תשלום תגמולי הביטוח למבוטח.....	313
33. חובת תום-הלב	313
34. תביעת תחלוף - שלושת התנאים לקיומה	314
35. איבוד זכות השיבוב	315
37. האם זכות התחלוף המעוגנת בסעיף 62 לחוק חוזה הביטוח חלה על מבטח ימי זר?	317
38. אף אם הנתבעת שילמה למבוטח התובעת לפני שקיבל תגמולי ביטוח מהתובעת, עדיין נותרת על כנה זכותו של המבוטח לפיצוי על מכלול נזקי התאונה, להוציא את מה שקיבל מצד ג' (המזיק), וזכות זו עוברת לתובעת עם תשלום תגמולי הביטוח	317
39. סעיף 62(ד) לחוק חוזה הביטוח אינו שולל ממבטח הניזוק זכות תחלוף כלפי מבטח המזיק שהוא קרוב משפחה של הניזוק.....	317
40. חשיפת דו"ח חוקר במסגרת תביעת שיבוב.....	317
41. תביעה שעיקרה הוא פיצוי בגין נזק שנגרם לרכב עקב השימוש שנעשה בו : נסיעה בכביש ופגיעה במכשול	318
42. הנתבעת סירבה לפצות את התובע בגין הנזק ובהתאם לכך הוגשה התביעה.....	318

43. נזקי רכוש שונים שנגרמו למבוטחת התובעת עקב כשל במערך ייצור.....	319
44. ההודעה לצד שלישי - האם עומדת לחברת הביטוח ולמבוטח זכות שיבוב כלפי עובד המוסך?	319
45. האם למבוטחת קיימת זכות תחלוף?.....	320
46. הזכאות להגיש תביעת שיבוב כנגד מבוטח משותף בפוליסה	320
47. האם עלה בידי התובעת להוכיח את אחריות הנתבעות לנזקי המבוטחת מושא התביעה?.....	320
48. תובענה ליתרת תשלום החוב הנטען.....	321
49. תביעת שיבוב שהגישה המשיבה נגד המערער בגין סכומים ששילמה בהתאם לפוליסת ביטוח אחריות מקצועית לעורך-דין במסגרת הליכים משפטיים שהתנהלו נגדו.....	322
50. האם קמה חובה על הנתבעת, כמעבידתו של רמי לדאוג לקיומו של ביטוח רכוש המכסה את אחריותו בעת שימוש בכלי רכב של המעבידה?.....	322
51. האם דינו של הנהג ברכב כדין המבוטח בביטוח מקיף - שאז אין חברת הביטוח זכאית לחזור עליו בתביעת שיבוב?.....	323
52. תחולת החריג שבפוליסה.....	323
53. התובעת לא הצליחה להוכיח כי משאית הנתבעת היא זו שהיתה מעורבת בתאונה.....	324
54. לא הובאו ראיות לקשר הסיבתי בין קיום השמן על הכביש לבין התרחשות התאונה.....	324
55. קריסת מרזבים.....	325
56. טענת התובעת כי משמדובר בתביעת תחלוף של חברת ביטוח, ולא תביעה ישירה של הניזוק כלפי המזיק, יש להחיל את ההלכה לפיה חברת ביטוח אינה משלמת כמתנדבת.....	326
57. אין בכוחו של כתב הויתור שנחתם בין המבקשת 1 לבין מבוטח המשיבה, כדי לשלול מהמשיבה את זכות התחלוף, שכן אין היא צד לכתב הויתור.....	326
58. נפקותו של הסכם שנערך בין מבוטח התובעת לבין הנתבע בכל הנוגע לזכות התביעה של התובעת כלפי הנתבע.....	326
59. האם מתקיים השתק עילה המקים מחסום בפני ההודעה לצד ג'?.....	327
60. נזק שנגרם לרכב בגין אש.....	327
61. התובעת הוכיחה כי עמדה בחובת הקטנת הנזק וכי הסכום אותו שילמה למבוטחתה וכעת היא תובעת מכח התחלוף סביר, שלא לומר ההפך מכך.....	328
62. נזקים שנגרמו למשאית ולתכולתה.....	328
63. חריג לכיסוי בביטוח אחריות לנזקי צד ג'.....	329

64. במסגרת עקרון השיבוב התובעת נכנסת בנעלי מבוטחה בגין זכויותיו כלפי צד ג' - המזיק.....	329
65. נושאות חובת תשלום הפיצוי לתובע.....	330
66. המקרה התרחש בשטחי הרשות הפלסטינית בג'נין, הרי אין להחיל את חוק חוזה הביטוח ואין המשיבה רשאית לתבוע מכוח זכות התחלוף.....	330
67. שיבוב של תגמולי ביטוח ששילמה התובעת למבוטחה עקב נזקי רטיבות בבית המבוטח.....	330
68. נזקים שנגרמו לרכב שבוטח על ידה בשל מכסה ביוב פתוח למחצה.....	331
69. קיימת מניעות או השתק להגשת תביעה נוספת בגין אותן אירוע.....	331
70. דליפה של מים מצינור ניקוז שהותקן על-ידי הנתבעת, בחדר הרחצה בדירה.....	331
71. בקשה נוספת לצירופה כבעל דין דרוש להליך, נוכח זכות התחלוף (שיבוב) העומדת למבטחת כלפי המבקש מכוח הדין.....	332
72. החריג הקבוע בסעיף 62(ד) לחוק אינו חל.....	332
73. יישום הלכת "בסט קאר".....	333
74. התובעת אבדה את זכות התביעה שלה ולא היתה רשאית להגיש את התביעה.....	334
75. קבלת טענת הנתבעת 6 משמעותה שלילת זכות התחלוף מהתובעת, מקום שלא עולה כל כוונה כזו מהוראות המחוקק.....	334
76. אין תכלית כלכלית או משפטית להסרת כיסוי ביטוחי, כאשר הנכס המובטח היה פגום טרם עריכת הבטוח.....	334
77. כיסוי נזקי הצפה בבית.....	335
78. אין כל מקום לביטול פסק-הדין מחמת הצדק.....	335
79. שאלת רשלנותה של הנתבעת 1 בגין השריפה שהתחוללה בחדר המפעל של התובעת 2.....	336
80. דוקטרינת "הגורם הזר המתערב".....	336
81. בקשה מטעם הנתבעת 1 למשלוח הודעת צד ג'.....	337
82. תחולת סעיף 62(ד) לחוק חוזה הביטוח על יחסי שוכר - משכיר.....	337
83. הנהג לא אחז ברישיון נהיגה זר בר תוקף במועד התאונה. לפיכך, התאונה אינה מכוסה לפי תנאי הפוליסה והנתבעת אינה חבה בשיפוי בעל הרכב הפוגע בגין אחריותו לתאונה.....	337
84. עילת תביעה מכוח תחלוף עוברת למבטח רק עם תשלום תגמולי הביטוח למבוטח.....	338

85. אכן, ייתכנו מצבים בהם זכות התחלוף של מבטחת עשויה להתאיין, כמו למשל מצבים בהם הצד השלישי והמבוטחת הם זרועות שונות של אישיות משפטית אחת.....	341
86. לא ניתן לממש במקרה זה את זכות התחלוף לפי הפוליסה כשהודעת צד ג' מוגשת נגד מבוטח משותף.....	344
87. זכות התחלוף והתנהגות הצדדים.....	345
88. תביעת תחלוף/שיבוב והתיישנות.....	347
89. לצורך הוכחת קיומה של זכות תביעה מכוח "תחלוף" על המבטחת להוכיח קיומם של שלושה יסודות.....	348
90. לעניין התשלום ששילם הנתבע 3 לנהג התובעת, היות שזכות התביעה של התובעת הינה זכות תחלוף, הנובעת מזכותו של נהג התובעת המבוטח, הרי שככל שהיה מוכח כי המבוטח ויתר על זכותו התביעה שלו טרם הפעלת הפוליסה, המסקנה מכך הייתה שלתובעת כלל אין זכות תביעה. אולם, גם בעניין זה גרסתו של נהג התובעת מוכחת מתוך המסמכים שצורפו לכתב התביעה ומן העדויות.....	348
91. המדובר בתביעת תחלוף שהוגשה מכוח סעיף 62 לחוק חוזה הביטוח והנטל להוכיח קיומם של כל יסודות העילה רובץ על המשיבה שהיא התובעת.....	349
92. על התחלוף - מהותו וסייגיו.....	349
93. עצם העברת תשלום למבוטח בגין מקרה הביטוח ושיעורו הם חלק מרכיבי התביעה בעילת שיבוב; על התובע בעילת שיבוב חלה חובה להוכיחם ברחל בתך הקטנה.....	350
94. היעדר יריבות ותביעת תחלוף.....	351
95. זכות התחלוף של המבטח נגזרת מזכויותיו של המבוטח כלפי הצד השלישי.....	352
96. לא ניתן לממש את זכות התחלוף כשמדובר במזיק שהוא מבוטח משותף לפי הפוליסה.....	353
97. האם יש לפרש את סעיף 62 (ד) לחוק חוזה הביטוח באופן השולל ממבטחו של הניזוק זכות תביעה לתביעת שיבוב נגד מבטח המזיק כאשר הניזוק והמזיק הם עובדים המשתייכים לאותו מעסיק והרכבים שניהם בבעלות אותו מעסיק?.....	355
פרק י"ב: ביטוח חובות - סעיף 63 לחוק.....	365
פרק י"ג: סייגים להתניה - סעיף 64 לחוק.....	367
פרק י"ד: מהות הביטוח - ביטוח אחריות - סעיף 65 לחוק.....	369
1. כללי.....	369
2. חלוקת ההגדרות לשני סוגים.....	369
3. מירוץ ההתיישנות.....	370
פרק ט"ו: היקף החבות של המבטח - סעיף 66 לחוק.....	373
פרק ט"ז: תחולת הוראות - סעיף 67 לחוק.....	377

377.....	1. כללי
377.....	2. ביטוח כפל שהוא גם ביטוח אחריות
	3. חלוקת הנטל של השתתפות בתשלום כפל ביטוח על-ידי שני מבטחים של נזק בביטוח אחריות, כחלוקת הנטל בכפל ביטוח נכסים - הערעור נדחה
378.....	
381....	פרק י"ז: מעמד הצד השלישי - בביטוח אחריות - סעיף 68 לחוק
381.....	1. הדין
381.....	2. מעמד הצד השלישי - כללי
382.....	3. הטעמים בבסיס סעיף 68 לחוק
383.....	4. משולש היחסים והאינטרסים
383.....	5. זכות הצד השלישי - מהותית או דיونית
386.....	6. התנגדות המבוטח לפשרה
387.....	7. אין צורך בצירוף המזיק
387.....	8. אי-הודעה על הפשרה
	9. זכותו לפיצויים של נפגע בתאונת דרכים, אשר נהג ברכב בעת שנפגע, היא זכות לפי חוק הפלת"ד ממש, ואין מדובר בזכות חוזית גרידא הנובעת מחוזה הביטוח - הערעורים נדחו
392.....	
	10. החוק מקנה לצד שלישי זכות תביעה ישירה נגד מבטח האחריות, ויוצר איפוא יריבות ישירה בין הצד השלישי לבין המבטח - העיקולים, גברו על המחאת הזכות המאוחרת - הערעור נדחה
393.....	
	11. חברת ביטוח אינה רשאית לדחות דרישה מצד שלישי, רק בשל כך שהמבוטח לא מסר לה הודעה, או שאינו משתף עמה פעולה - הבקשה נדחתה
395.....	
	12. תביעת שיבוב, על רקע היעדר כיסוי ביטוחי, בשל הונאה, מכוח סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח - התביעה התקבלה בחלקה
396.....	
399.....	פרק י"ח: פשיטת רגל או פירוק של המבוטח - סעיף 69 לחוק
399.....	1. הדין
399.....	2. כללי
400.....	3. "טענה" חיצונית ו"טענה" פנימית
401.....	4. דמי הביטוח ביחסים בין המבטחת והמבוטח
402.....	5. תביעה נגד חברת הביטוח ללא צירוף החברה שבפירוק
	6. חברת הביטוח אינה יכולה לטעון לקיזוז חובות המבוטח כנגד תגמולי הביטוח הזכאי להם צד שלישי
403.....	
407.....	פרק י"ט: סייגים לתחולה - סעיף 72 לחוק
407.....	1. הדין
407.....	2. כללי
409.....	3. התיישנות

4.	לא ניתן לשלול מהמבטח בביטוח ימי את זכות השיבוב הביטוחי שהוענקה לו במפורש בחוק חוזה הביטוח, גם אם מדובר במבטח זר נעדר רישיון ביטוח ישראלי או רישיון ביטוח חוץ.....	410
5.	תחולת הדין האנגלי או הוראות חוק הביטוח.....	410
	פרק כ': שמירת דינים - סעיף 73 לחוק	413
	שער ט': חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994	415
	פרק א': כללי	415
	פרק ב': עניינים שונים	417
1.	הטבת הנזק מכוח סעיף 22 לחוק.....	417
2.	עילת המיטיב כלפי המזיק על-פי סעיף 22 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי אינה ייחודית, ולכן בצד עילה זו, פתוחות בפני המיטיב גם עילות אחרות כלפי המזיק מכח הדין הכללי.....	417
3.	מהותן של תביעות קופות החולים כמיטיבות נזק והיסודות המחייבים הוכחה.....	417
4.	עילת המיטיבות על-פי סעיף 22 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי.....	420
	שער י': זכות החזרה של המוסד לביטוח לאומי	423
	פרק א': הדין	423
1.	פיצויים וגמלאות מביטוח לאומי - סעיף 82 לפקודת הנזיקין.....	423
2.	חוק הביטוח הלאומי, התשי"ד-1953 - סעיפים 328 עד 331 לחוק.....	423
	פרק ב': מבוא	429
1.	כללי.....	429
2.	סעיף 82 לחוק הביטוח הלאומי.....	429
3.	סעיף 330 לחוק הביטוח הלאומי.....	431
4.	שינוי הילכת אלגריסי - כן או לא - השארת ההלכה על כנה.....	433
5.	ניכוי רעיוני.....	433
6.	תביעת שיבוב של המוסד לביטוח הלאומי - אין לחייבו בתוצאה של הליך בו לא היה צד.....	436
7.	ניכוי חלקי - נפגע שסבל מנכויות שקדמו לתאונה.....	436
7.1.	חישוב הניכוי מקום שבית-המשפט קבע את שיעור הנכות בגין מעשה העוולה - הלכת עמר.....	436
7.2.	קביעת שיעור הניכוי כאשר בית-המשפט לא קבע את שיעור הנכות כתוצאה מן התאונה.....	437
7.3.	המסלול הדיוני בדרך לקביעת שיעור הניכוי.....	439
8.	הלכת הניכוי מניכוי.....	441
8.1.	כללי.....	441
8.2.	האם חלה הלכת ה"ניכוי מהניכוי" ביחס לקיצבת הזיקנה של המנוח.....	441

442.....	9. תביעה נגד מעביד
442.....	9.1 כללי
	9.2 זכות השיבוב של המעביד לגבי הזכות לגימלה ולא קבלתה בפועל
442.....	9.3 היעדר זכות שיבוב נגד המעביד
	פרק ג': תביעות נגד צד שלישי - זכות לתביעה - העברת סכום שנתי ממבטח למוסד בעד תאונות דרכים - סעיפים 328 ו-328א לחוק
445.....	1. הדין
448.....	2. כללי
452.....	3. סעיף 328(ג) לחוק הביטוח הלאומי
	4. זכות השיבוב של המוסד לביטוח לאומי מכוח הסכם או הוראה סטטוטורית - הערעור נדחה
454.....	5. הלכת אבו-סרייה
458.....	6. שיעור תגמולי המוסד לביטוח לאומי שיש לנכות מסכום הפיצוי הכולל שנפסק לחובת המזיק בנסיבות של קיצור תוחלת חיים - שינוי ההלכה - ניתוח ומסקנות
459.....	7. חישוב תוחלת סכום הגמלאות שבו עשוי המזיק לשאת, במועד שבו מתגבשת הפשרה עם הניזוק (המוסד לביטוח לאומי)
461.....	8. שיפוי המוסד לביטוח לאומי בגין קצבאות ששילם - הערעור התקבל בחלקו
462.....	9. מחלוקת שנגעה לשיעור גמלאות הביטוח הלאומי הצריכות בניכוי מסכום הפיצויים - הערעור התקבל בחלקו
465.....	10. זכות המוסד לביטוח לאומי לדרוש שיפוי בגין הלוואות עומדות לרכישת רכב מחברות הביטוח - הערעור נדחה
466.....	11. הנפקות הקנויה לקיצור תוחלת חייו של נפגע, המקבל תגמולים מן המוסד לביטוח לאומי, על היקף השיפוי שזכאי לו המוסד לביטוח לאומי מכוח הסכם עם חברות הביטוח הנושאות באחריות לפצות את הנפגע בגין נזקיו בתאונה - העתירה התקבלה
473.....	12. יישום, באופן סימטרי, של ההלכה שנקבעה ב- ע"א 7453/12 אלחבאנין נ' איברהים
475.....	13. מערכת היחסים שבין תביעת ניזוק - מבטחת לבין תביעת שיבוב של המוסד לביטוח לאומי - מבטחת
475.....	14. היוון תגמולי המל"ל לעתיד - לפי תקנות המל"ל או פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
479.....	15. בקשת המוסד לביטוח לאומי להצטרף כתובע נוסף בתביעה
479.....	16. אימוץ אחוז הנכות שנקבע בוועדה בביטוח הלאומי
480.....	17. תביעה להחזר כספים מהמוסד לביטוח לאומי
480.....	18. סוגיית חישוב וחילוץ נכויות של נפגע בתאונת דרכים במסגרת תביעת שיבוב של המוסד לביטוח לאומי
481.....	

19.	תביעת המל"ל התיישנה עוד קודם לחקיקת תיקון 168 ולכן לא ניתן היה להחיותה בתיקון מאוחר שנחקק לאחר התיישנותה - האם תיקון 168 הוא חקיקה פרוספקטיבית או רטרוספקטיבית	483.....
20.	נזקי הנפגעת מגיעים לערך "מטרד" - דחיית תביעת השיבוב	484....
21.	האם במסגרת הליך לפי פקודת הנזיקין ניתן להסתמך על קביעת נכות מטעם המל"ל חלף הגשת חוות-דעת רפואית?	485.....
22.	סכום הפיצוי	485.....
23.	אין הנפגע זכאי לפיצוי אלא כמידת נזקו	486.....
24.	בקשה לביטול החלטת הנתבע לזמנו לעמוד בפני ועדה רפואית	486.....
25.	תביעת התובע להכיר בתאונת הדרכים כתאונה בעבודה	486.....
26.	בקשה מטעם הנתבעת לסילוק תביעה זו על-הסף מחמת מעשה בית-דין	487.....
27.	זכות החזרה של מל"ל על קרנית	487.....
28.	החליקה ונפלה בעבודה	488.....
29.	האם הארכת תקופת ההתיישנות הקבועה בסעיף 328(א1)(3) לחוק המל"ל חלה גם על תביעות שיבוב המוגשות בעילה ההסכמית?	489.....
30.	זכות השיפוי של המוסד לביטוח לאומי כלפי צד ג' שאינו המעסיק	489.....
31.	זכאותו של עובד לדמי מחלה	490.....
32.	סעיף 328 לחוק, קובע, איפוא, את זכותו של המל"ל להגיש תביעת תחלוף, הנגזרת מתביעת הנפגע, כנגד המזיק, להשבת הסכומים אשר שילם או ישלם המל"ל לנפגע כתוצאה מהתאונה, כאשר המל"ל נחשב כמי שנכנס בנעליו של הנפגע, אשר זכאי להיפרע מהמזיק עד לגובה חבותו של המזיק כלפי הנפגע	490.....
33.	לנוכח הוראת סעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי, אין לקבל את טענת המערערות כי מאחר שהמל"ל הוא "כיס עמוק", אזי במקרה שבו המעוול העיקרי אינו סולבנטי, אין למל"ל זכות לחזור על המעוולים האחרים בתביעת שיבוב	491.....
34.	תביעה המוגשת על-ידי המוסד לביטוח לאומי, מבוססת על זכות הסוברגציה (שיפוי), שהינה זכות תחלוף במובן זה שהמל"ל בא בנעליו הניזוק עצמו	491.....
פרק ד': זקיפת פיצויים לחשבון הגמלה - סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי		
1.	הדין	493.....
2.	כללי	493.....
2.1	מנגנון הפיצוי על-פי סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי	493.....
2.2	"הלכת אלמוהר"	493.....
2.3	"הלכת המגן"	494.....

3. דוגמאות ותקדימים	498
3.1 האם בדין המוסד הפעיל את זכות הזקיפה העומדת לו מכוח הוראת סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי והחל אותה על התובע?	498
3.2 האם רשאי היה המוסד לביטוח לאומי להפעיל כנגד התובעת את סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי, ולשלם לה ממועד זה קצבה חודשית בשיעור מופחת?	499
3.3 האם טענת קיצור תוחלת חיים שעמדה למזיק ביחס לניזוק עומדת לו גם בתביעה של המוסד לביטוח לאומי כאשר זה בא בנעליו, והאם יש לקזז סכומי פיצויים ששולמו לניזוק ישירות על-ידי המזיק מהסכום המשתלם למוסד לביטוח לאומי מידי? 500	500
3.4 מהי שאלת אחריותו של המזיק כלפי הניזוק? 501	501
3.5 מהו שיעור ההכרה בנזקי הגוף של המשיב כתוצאה מתאונת עבודה שאירעה לו? 502	502
3.6 האם לתובע החובה, בנסיבות, לעשות שימוש בזכותו על-פי סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי, ולזקוף את הגמלאות המשולמות לנפגעת, על-חשבון הפיצויים ששולמו לה על-ידי המשיב? 503	503
3.7 האם כאשר שולמו לניזוק חלק מהגמלאות על-פי סעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי, לא נחסמת דרכו של המוסד לביטוח לאומי לקזז את היתרה מהניזוק על-פי סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי, שאם-לא-כן ייהנה הניזוק, ולו חלקית, בפיצוי כפול? 503	503
3.8 האם יש מקום לניכוי רעיוני של גמלאות מוסד לביטוח לאומי שעשויות היו להשתלם לתובע במסגרת ענף נכות כללית, או האם יש מקום להקפיא סכומים עד אשר ימצא התובע זכויותיו במוסד לביטוח לאומי? 504	504
3.9 האם התובע זכאי לשיפוי בגין כלל סוגי הגמלאות ששולמו ותשולמנה לנפגע או רק בגין חלקן והאם כחלק מחישוב השיפוי יש להתחשב בקיצור תוחלת חייו של הניזוק? 505	505
3.10 מהם השינויים שנעשו בהיקף הזכאות של הנפגע לאחר המועד שבו הסתיים הדיון בתביעת הנפגע מול הנתבעים מבחינת קצבת הניידות ומבחינת קצבת השירותים המיוחדים? 506	506
3.11 מהי חובת המוסד לביטוח לאומי להפעיל, בנסיבות מסויימות, את הוראת סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי ולזקוף על חשבון הגמלה המגיעה לנפגע סכום השווה ללא יותר מ- 75% מהסכום שקיבל הנפגע מהמבטחת כפיצויים בגין המקרה המהווה עילה לזכאות הנפגע לגמלה? 507	507
3.12 מהי חובת המוסד לביטוח לאומי ליישם, בנסיבות מסויימות, את הוראת סעיף 329 לחוק הביטוח הלאומי ולהפעיל את זכות הזקיפה העומדת לו, בהתחשב בהוראות ההסכם? 508	508

3.13	האם על התובע להשיב כספים למוסד לביטוח לאומי מאחר וקיבל כספים בגין קצבה שלא כדין? 509.....
3.14	האם זכאית התובעת לתשלום גמלאות נכות כללית מהנתבע, ולאילו תקופה? 510.....
3.15	בקשה מפי הנתבעת כי בית-משפט יקבע בפסק-הדין, כי ככל שהתובע יפנה למוסד לביטוח לאומי ובעקבות כך המוסד לביטוח לאומי יפנה אל הנתבעת בתביעת שיבוב, כי אז המוסד לביטוח לאומי יורשה להפעיל את זכות הזקיפה הקבועה בסעיף 329 לחוק המוסד לביטוח לאומי - הבקשה נדחתה. 510.....
	פרק ה': חלוקת פיצויים מצד שלישי - סעיף 330 לחוק הביטוח הלאומי 511.....
1.	הדין 511.....
2.	כללי 511.....
3.	דרך בירור התביעה 512.....
4.	חשיבות מסירת הודעה למוסד לביטוח לאומי על הגשת תביעה בדואר רשום 513.....
5.	פשרה שאליה מגיע המוסד לביטוח לאומי עם המזיק 514.....
6.	אי-ידיעת המוסד לביטוח לאומי אודות התביעה 515.....
7.	דוגמאות ותקדימים 517.....
7.1	המערערת ביקשה להגיש בערעור מכתבים שנשלחו על-ידי בא-כוחה, בדואר רשום, למוסד לביטוח לאומי לצורך הוכחת זכאותה של המערערת ל- 25% מסכום הפיצויים - הערעור התקבל בחלקו 517.....
7.2	המערער עשה הסכם פשרה עם המזיק מחוץ לכותלי בית-המשפט - הערעור התקבל 519.....
	פרק ו': תביעות נגד צד שלישי - אין המעביד חב לצד שלישי - סעיף 331 לחוק הביטוח הלאומי 523.....
	פרק ז': "קיצור תוחלת החיים" ותקנות היוון 527.....
1.	"קיצור תוחלת החיים" ותקנות היוון (הלכת אבו סרייה) 527.....
2.	הלכת אלחבאנין שביטלה את הלכת אבו-סרייה 527.....
3.	היוון תגמולי המל"ל לעתיד - לפי תקנות המל"ל או פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה 530.....
	פרק ח': מערכת היחסים המשולשת בין הזכאי לגמלה (המבוטח), המוסד לביטוח לאומי והצד השלישי - סמכות עניינית 531.....
	פרק ט': חילוץ נכויות בתביעת שיבוב 533.....
	פרק י': חובת המוסד לביטוח לאומי בצירוף חוות-דעת בתביעת שיבוב 537.....

חלק ג': תביעות שיבוב, החזרה והשבה בעניינים שונים - דוגמאות ותקדימים..... 539

שער א': תביעות בשל נזק רכוש - חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981..... 539

פרק א': מבוא..... 539

פרק ב': רשימת המקרים..... 541

פרק ג': ביטוח רכוש - מהות..... 543

פרק ד': תחולה חוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981..... 545

פרק ה': סוגי ביטוח שאין החוק חל או חל חלקית..... 547

שער ב': נזקי שריפה והצפות..... 549

פרק א': מבוא..... 549

פרק ב': דוגמאות ותקדימים..... 551

1. עילת התביעה בגין רכיב המע"מ כבר התגבשה, כאשר שולמו תגמולי הביטוח למבקשים ללא רכיב המע"מ בסמוך לאחר השריפה..... 551

2. האחריות לנזקי השריפה הן על יסוד הוראת סעיף 39 לפקודת הנזיקין והן לנוכח התקיימות רכיביה של עוולת הרשלנות..... 552

3. על בעל דין לגלות את מלוא המסמכים המצויים בידו בשלב גילוי המסמכים, ולאפשר עין בהם, בין אם מדובר במסמכים "מועילים" ובין אם מדובר במסמכים "מזיקים"..... 553

4. לא הוכחה התרשלות קונקרטיית של הנתבעת, במנותק משאלת חובתה הכללית לבצע בדיקות יזומות במטרה לאתר סילוף נתיכים..... 554

5. מומחה אשר ימונה מטעם בית-המשפט יכריע במחלוקת שבין הצדדים ובהתאם לכך יוכרע התיק..... 555

6. מעיון בתיק המשטרה שצורף, עלה כי החשד למקור השריפה היתה הצתה..... 556

7. הנתבע לא הביא אסמכתא לכך שהנזק לא היה באשמתו..... 557

8. על התובעת רובץ הנטל להוכיח כי מקור השריפה הוא במקום שבו טען המומחה מטעמה וכי זה נגרם עקב טיפול לקוי במוסך הנתבעים..... 558

9. אובדן תוצאתי עקב הצתה ונזק בזדון, אינו מכוסה על-ידי הנתבעת. פניה ישירה לפוליסת הנתבעת בלבד, המרוקנת מתוכן את עצם קיומו של מסמך אישור הביטוח, אינה אפשרית..... 559

10. לא סביר ולא ראוי מבחינה נורמטיבית, לדרוש מתופס מקרקעין לדאוג לקיומם של אמצעים מיוחדים למניעת מעבר אש בחלקתו..... 560

11. התובעת הוכיחה את פוליסת הביטוח, את חבותה לשלם למבוטח את תגמולי הביטוח, את התשלומים למבוטח ולשמאי..... 562

12. האחריות לאירוע רובצת לפתחו של הנתבע בשל התקנה לקויה של הדוד ובשל פגמים בו	564
13. נטל הראייה שלא היתה לגבי מקורה של האש או התפשטותה התרשלות, נופל לפתחם של הנתבעים	566
14. נתבעים 1 ו- 2 לא הצליחו לפרוק מעצמם את האחריות לנוקי השריפה	567
15. במאזן ההסתברות הנדרש לצורך הכרעה זו ניתן לומר שהנתבעת פעלה כיבואן סביר	568
16. תביעת תחלוף לפי סעיף 62 לחוק חוזה ביטוח	570
17. מקור האש היה בערימת הפסולת של המשיבה	571
18. דליקה במוסך ונזקים כבדים	572
19. שריפה למזגן שגרם לנזקים בדירה	573
20. משנקבע כי מקור האש ברכב הנתבעת וכי האש עברה מרכב הנתבעת והציתה את רכב התובעת, עבר נטל הראייה לנתבעת להוכיח שלא התרשלה בקשר למקור האש או התפשטותה	574
21. צמצום זכות התחלוף לפי סעיף 62 לחוק חוזה הביטוח, כך שתחול רק כלפי צד שלישי החייב בנזיקין, יפטור מגוון צדדים שלישיים, מלבד המדינה, מחבותם כלפי המבוטח	575
22. בנסיבות מתאימות תשלם חברת ביטוח למבוטח על-פי הפוליסה ואחר כך תשיג על הקביעה כי לא מדובר ב"נזק מלחמה. ככל שתצלח המשוכה ויקבע כי מדובר ב"נזק מלחמה" תוכל חברת הביטוח להיכנס בנעליו של המבוטח	576
23. שריפה ברכב	578
24. מקור השריפה	580
שער ג': נזקי רכב	581
פרק א': כללי	581
פרק ב': דוגמאות ותקדימים	583
1. האם זכאי מבוטח בתביעת שיבוב לתשלומי נזקי רכוש כאשר חלה על תביעתו התיישנות	583
2. תביעת שיבוב, על רקע היעדר כיסוי ביטוחי, בשל הונאה, מכוח סעיף 25 לחוק חוזה הביטוח - התביעה התקבלה בחלקה	583
3. מעיון בתיק המשטרה שצורף, עלה כי החשד למקור השריפה היתה הצתה	584
4. על התובעת רובץ הנטל להוכיח כי מקור השריפה הוא במקום שבו טען המומחה מטעמה וכי זה נגרם עקב טיפול לקוי במוסך הנתבעים	585
5. משנקבע כי מקור האש ברכב הנתבעת וכי האש עברה מרכב הנתבעת והציתה את רכב התובעת, עבר נטל הראייה לנתבעת להוכיח שלא התרשלה בקשר למקור האש או התפשטותה	586

6.	זכותה של המבטחת להיפרע מהנתבעת בשל נזקי רכוש שנגרמו לה	587
	עקב הצפת מים	587
589	שער ד': נזקי תאונות עבודה	
589	פרק א': מבוא	589
591	פרק ב': אחריות המעביד	591
593	פרק ג': אחריות המעביד ואשמו של העובד	593
595	פרק ד': תכליתן של תקנות הבטיחות בעבודה	595
597	פרק ה': דוגמאות ותקדימים	597
1.	תביעת שיבוב לאחר תאונה, בה קרס עגורן - התביעה	597
597	התקבלה	597
2.	משאית משא עם מנוף, לאיסוף גזם, השייכת לנתבעת, התנגשה בכבל	597
597	חשמל של התובעת וגרמה לנזקים - התביעה התקבלה בחלקה	597
3.	נפילה מגובה - תביעת שיבוב	598
4.	נפילה מפגוס - תביעת שיבוב	600
5.	נפילה מגג על רצפת אזבסט - תביעת שיבוב - היעדר הדרכה	601
601	מתאימה	601
6.	נפילה דרך גג אזבסט	602
7.	התאונה אירעה כאשר הרשת מפורקת מהמכונה - התחשבות ברצונו	604
604	של עובד לרצות את מעבידו	604
8.	תביעת שיבוב בה נקבע שהנפגע, אחראי בין היתר, לתאונה שנגרמה	606
606	לו	606
609	חלק ד': שמאות ושמאים בתביעות שיבוב	
609	שער א': עקרונות השמאות	
609	פרק א': מבוא	609
611	פרק ב': סוגי שמאויות	611
611	1. כללי	611
611	2. שמאות רכוש	611
611	3. שמאות חקלאית	611
612	4. שמאות ציוד מכני הנדסי (צמ"ה)	612
612	5. שמאות ימית	612
612	6. שמאות רכב	612
612	7. שמאות מקרקעין	612
613	פרק ג': שמאות מקרקעין	
613	1. שמאי מקרקעין	613
613	2. שמאות מקרקעין - מושגי יסוד	613
613	2.1 שווי שוק	613
615	2.2 מחיר	615
617	פרק ד': קביעת שווי למטרות שונות	

פרק ה': נתונים ראשוניים המשפיעים על שווי המקרקעין	619
1. מבוא	619
2. רשימת האיפיונים - נתונים	619
2.1 איפיון סטטוטורי	619
2.2 איפיון פיזי	619
פרק ו': שיטות ההערכה השונות של שוים של מקרקעין	621
1. כללי	621
2. השיטה השירית	621
3. שיטת החילוץ	621
4. השיטה ההשוואתית	621
5. גישת העלות - THE COST APPROACH	622
6. גישת ההכנסה או גישת היוון ההכנסות	622
7. היוון דמי השכירות כמודל הערכת שווי מקרקעין	622
פרק ז': הערכת מוניטין	623
1. הגדרת מוניטין	623
2. קנייניות המוניטין	623
3. על הגישות נגד ראית המוניטין כזכות קניינית	625
4. דרכי הוכחת קיומו של מוניטין	626
5. מרכיבים שונים המשמשים בהוכחת קיומו של מוניטין	627
5.1 שימוש ממושך או אופי השימוש מהם האלמנט החשוב?	627
5.2 ייחודיות	628
5.3 מכירה בהיקפים	631
5.4 הוקרה והכרה	632
5.5 תדמית חיובית	632
6. סוגי מוניטין	632
7. חישובו של המוניטין	636
7.1 כללי	636
7.2 שיטת חישוב הפסד מוניטין על בסיס רווח עודף - "שיטת הרווחיות"	637
7.3 שיטת חישוב הבוחנת את ערכו של העסק כעסק חי	638
7.4 יישום שתי השיטות של "רווחיות" ושיטת ה"עסק החי"	639
7.5 ביקורת על השיטות הקיימות לחישוב המוניטין	642
7.6 השיטה השירית	643
8. דילול של מוניטין	646
שער ב': שמאות רכב ורכוש - עקרונות	647
פרק א': שמאי בתביעות אש - פסילת מומחה מטעם בית-המשפט	647

פרק ב': עיון בחוות-דעת כחלק מחקירת חברת הביטוח את
המקרה.....651